

Prenumerata miejscowa:

bez odosłania:
Na rok 12 rs.
„ 6 miesięcy 6 rs.
„ 3 miesiące 3 rs.
„ 1 miesiąc 1 rs.
Za odosłanie dopłaca się
5 kop. miesięcznie.

Prenumerata zamiejscowa:

z odosłanką pocztą:
Na rok 12 rs.
„ 6 miesięcy 6 rs.
„ 3 miesiące 3 rs.
„ 1 miesiąc 1 rs.

DZIENNIK WARSZAWSKI

Prenumerata przyjmuje się: w Warszawie, w głównym kantorze Redakcji przy ulicy Miodowej Nr. 487 i w innych jej kantorach miejskich: — w St. Petersburgu, w księgarni A. T. Bazunowa na Newskim Prospekcie, w domu Olchynowej; w Moskwie, w księgarni J. S. Solowiewa.

ROK DZIESIĄTY.

Za ogłoszenia pobiera się: za jeden raz sześć kopiejek od wiersza druku lub jego miejsca, za dwa razy, dziewięć kopiejek, za trzy razy, dwanaście kopiejek i t. d. — Oddzielne numery sprzedają się po 5 kopiejek.

WYCHODZI CODZIENNIE, PRÓCZ DNI NIEDZIELNYCH I ŚWIĄTECZNYCH.

Kalendarz prawosławny.

W piątek, 7 (19) września, — św. Sozonta męcz. i Joana.
W sobotę, 8 (20) września, — Roż. Pr. Bogorod.
W niedzielę, 9 (21) września, — św. Bog. Joakima.

Słońce wsch. o godz. 5 min. 40; zach. o godz. 6 min. 8.

Sposztrzeżenia meteorologiczne
dostarczane przez obserwatorium warszawskie.
Dnia 5 (17) Września 1873 roku.

Ciepłota powietrza w godzinach 0-6	Temper. podług Celsjusza	Wilgoć %	Kierunek wiatru
7	742.1	+ 9.8	98
1	745.4	+ 14.4	84
9	748.9	+ 9.2	89

Kalendarz rzymsko-katolicki.

W piątek, 7 (19) września, — św. Januariusza.
W sobotę, 8 (20) września, — św. Eustachjusza męcz.
W niedzielę, 9 (21) września, — św. Mateusza ap.

Wysokość wody na Wiśle stóp 1 cali 0.

PRENUMERATA

„DZIENNIK WARSZAWSKI”
w 1873 r.

Cena prenumeraty dla mieszkańców Warszawy.

Bez rozsyłki: na rok 9 rs.; — na 6 miesięcy 4 rs.
50 kop.; — na 3 miesiące 2 rs. 25 k.; — na 1 miesiąc 75 kop.

Za przesyłkę do domu dopłaca się miesięcznie 5 kopiejek.

Cena prenumeraty zamiejscowej.

Na rok 12 rs.; — na 6 miesięcy 6 rs.; — na 3 miesiące 3 rs.; — na 1 miesiąc 1 rs.

Prenumerata przyjmuje się w Warszawie, w kantorze głównym Redakcji „Dzienników Warszawskich” przy ulicy Miodowej Nr. 487 (18).

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rada wojenna, po roztrząśnięciu przedstawienia Głównego Zarządu Artylerji, uchwała:

1. Istniejące okręgowe szkoły fejerwerkierów, po ukończeniu w nich kursu szkolnego roku bieżącego i postanowionych ćwiczeniach praktycznych, zwinąć, utworzyć zamiast nich przy oddziałach artylerji komendy instrukcyjne, na zasadzie załączającej się przy niniejszym uchwale o tych komendach.

2. Przypadające z tego powodu rozchody zaliczyć w roku bieżącym na karb remanentów, oczekiwanych z poz. 3 paragrafu 3 budżetu Głównego Zarządu Artylerji (na utrzymanie poligonów instrukcyjnych i okręgowych szkół fejerwerkierów), a w razie ich niedostateczności — na karb remanentów z innych pozycji tegoż paragrafu; na przyszłość zaś — wnieść do finansowego budżetu Ministerstwa Wojny, drogą ustawową.

Uchwala ta, oraz uchwała o instrukcyjnych komendach wojsk artylerji, 11 sierpnia roku bieżącego, zostały Najwyżej zatwierdzone.

Najjasniejszy Pan, 25 sierpnia r. b., Najmilszej raczył zezwolić na udzielenie urlopu Ministrowi Dróg Komunikacji, generał-lejtnantowi hrabiemu Bobryńskiemu. Jednocześnie Jego Cesarska Mość raczył rozkazać: na czas nieobecności generał-lejtnanta hrabię Bobryńskiego, ma objąć zarząd Ministerstwem Dróg Komunikacji, na zasadzie art. 269 t. I Zb. Praw Organ. Minist. i Towarzystwa Ministra Dróg Komunikacji, senator Seliwonow.

Techniczno-inspektorski Komitet kolei żelaznych, podaje do wiadomości powszechnej: Dnia 15 sierpnia r. b. otwarty został regularny ruch pociągów pasażerskich i towarowych na Radziwiłłowskiej galezi kolei żelaznej Brzesko-Litewskiej, na długości 88,25 wiorst.

DZIAŁ WEWNĘTRZNY.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Stan sanitarny gubernji radomskiej za 1872 rok.

Uplyniony 1872 rok, możnaby zaliczyć do najpomyślniejszych dla zdrowia ludności, gdyby w niektórych miejscowościach gubernji nie grasowała ospa naturalna, która sprawiła dość znaczną śmiertelność. Innych epidemij prawie nie było; jednakże następujące choroby zwracały szczególną uwagę lekarzy i władz miejscowych: febra, panująca w miejscach wylewu rzeki Wisły; szkarlatyna, nacechowana gwałtownością wypadków, lecz niemająca charakteru epidemicznego; następnie cholera, która ukazała się w ostatnich miesiącach roku, w niektórych miejscowościach gubernji, lecz na szczęście, nie zbyt silnie się rozpostarła.

Ospa naturalna, która grasowała w roku zeszłym w różnych miejscach Cesarstwa, budziła ostrożność władz miejscowych, które wcześniej przedsięwzięły wszelkie środki dla zatamowania epidemij. W tym celu polecono wszystkim lekarzom i felezerom szczepienie ospy wszystkim dzieciom, a w miarę możliwości, nawet i dorosłym.

Pomimo tego, ospa naturalna, która w powiecie Opatowskim miała charakter sporadyczny jeszcze w październiku 1871 r., z nastaniem 1872 r. przybrała charakter epidemiczny i rozpostarła się w powiatach Sandomierskim, Kozienickim i Iłżeckim.

W tych czterech powiatach zachorowało na ospę naturalną 3,377 osób; z nich wyzdrowiało 2,464, umarło 913 dzieci i dorosłych.

Według obserwacji medyków, u dzieci które miały szczepioną ospę ochronną, oraz u dorosłych rewalkynowanych, choroba miała lekki charakter, w innych zaś ospa przybierała, najniebezpieczniejszy charakter rozległej się (v. confluentis), czasem czarnej (v. haemorrhagica), oraz tyfoidalnej (v. typhosa). Z zawiązków, towarzyszących tej chorobie, na pierwszym planie było zapalenie płuc, dalej krwawa biegunka i zapalenie kiszki, następnie błonnica gardła, krztani i łącznieję ocznej. Śmierć następowała zwykle w okresie ropienia, to jest podczas tak zwanej gorączki piemicznej (f. suppuratoria).

Pod względem pożyteczności szczepienia ospy, opatowski lekarz powiatowy przytacza następujące dane zebrane przezeń w 1872 roku podczas epidemij. Z liczby wakcynowanych zachorowało 709, z nich wyzdrowiało 546, umarło 163; z liczby zaś niewakcynowanych zachorowało 1,222, wyzdrowiało 885, zmarło 337 dzieci i dorosłych.

Mozna powątpiewać o dokładności tych cyfr, wskazujących tylko, że liczba zapadających którzy mieli szczepioną ospę, ma się do liczby tych którym nie była szczepiona jak 1:1,72. Różnica śmiertelności także jest nieznaczna: w pierwszym wypadku umiera 1 na 4,35 chorech, a w drugim 1 na 3,62. Niewiadomo przytem o ile jest tu ważna rewalkynacja, tak pod względem ochronienia od choroby, jak i pod względem śmiertelności.

Przyczyny znacznej śmiertelności podczas zeszłorocznej epidemij, należy szukać nie tyle w jej sile, ile w niezachowaniu warunków, w niewłaściwym leczeniu domowym; takowe jest dogadzanie krostom (wrażenie ludu prostego), najnieodpowiedniejsze jedzenie i picie, używanie wielkiej ilości miodu do picia, wódki, pozabawianie chorych czystego powietrza, trzymanie ich w zbyt gorącej temperaturze i t. p.

Przynajmniej za samego znacznego rozpostarcia się ospy, było zaniedbanie ze strony mieszkańców ochronienia się od zarazy przez wczesne szczepienie limfy, ponieważ ludność tutejsza przeważnie w niższych warstwach obojętnie traktuje przedsiębrane corocznie przez władzę miejscowe powszechne szczepienie ospy ochronnej, często nawet stawia przeszkody i silnie broni dzieci od szczepienia im ospy. Jeszcze większa nieufność spotyka powtórne szczepienie ospy, tak że znaczna część ludności dorosłej usuwa się pod różnymi pozorami od tego środka.

Febra ukazała się w pierwszych dniach września, prawdopodobnie w skutku wylewu Wisły w nadbrzeżnych miejscowościach powiatów Sandomierskiego i Opatowskiego. Wielu chorych, szczególnie niższych stopni straży granicznej, leczyło się w szpitalu św. Ducho w Sandomierzu. Typy codzienny i trzyniowy były przeważnie; złośliwe i zamaskowane formy stanowiły rzadkość.

Skarlatyna. W Radomiu, w powiatach Radomskim i Opatowskim skarlatyna dotykała wiele dzieci; choroba była bardzo niebezpieczna; przy szybkim przebiegu, znacznym puchnięciu migdałowych gruczołów, w których ukazywał się proces błonniczy, rozposiecierający się i na sąsiednie części i ogana, często dzieci umierały w pierwszym jej okresie. Według zebranych wiadomości zachorowało na skarlatynę w gubernji 342, z nich wyzdrowiało 261, umarło 79 dorosłych i dzieci obójga płci.

Cholera. Pierwszym zapadłym na cholere (jak to bywało i w poprzednich epidemjach) był poddany austriacki robotnik przy spławie drzewa Wisłą. Powracając do domu zachorował w m. Kozienicach, skąd odesłany został do szpitala św. Kazimierza w Radomiu; miał on ataki cholery azjatyckiej, na którą, pomimo udzielonej mu pomocy lekarskiej, umarł w dwa dni.

W obce tego, że choroba ta mogła bardzo szybko rozwinąć się, polecono okólnikiem wszystkim naczelnikom powiatu bezzwłocznie wprowadzić w wykonanie środki ochrone.

Włożono na naczelników powiatów obowiązek postarania się wczesnie o urządzenie lokali dla zapadających

na cholere i przysposobienie środków dla udzielania im pomocy lekarskiej. W samem Radomiu urządzono oddział choleryczny na 16 łóżek.

Po wyżej wspomnianym wypadku cholery, w ciągu trzech tygodni nikt nie zachorował na cholere; potem ukazał się znów jeden wypadek cholery. Następnie do oddziału w Radomiu przybyło 13 chorech, należących do najuboższej klasy; z nich 8 wyzdrowiało, a 5 umarło.

Jednocześnie prawie cholera ukazała się w osadzie Białobrzegach, w powiecie Radomskim, nad rzeką Pilicą, a wkrótce potem w m. Przedborzu, w pow. Kozienickim, nad tą samą rzeką. W Białobrzegach z 22 chorech, 15 wyzdrowiało, a 7 umarło; w Przedborzu, zamieszkałym przeważnie przez żydów, zachorowało 59, z nich wyzdrowiało 46, umarło 13 ludzi obojga płci. W ogóle w trzech miejscowościach gubernji gdzie ukazała się cholera, zachorowało 97; z nich wyzdrowiało 71, umarło 26. Najczęściej wypadki cholery następowały w skutku użycia ordynarnych, tradycyjnych do strawienia pokarmów, szczególnie zepsutych kartofli, ziemnej kapusty, ogórków, niedopieczonych mięs, a picia po nim zimnej wody. W ogóle zeszłoroczną epidemję można zaliczyć do najłżejszych; ale należy przytem nadmienić, że wszystko co tylko mogło przyczynić się do jej rozpostarcia się, było w miarę możliwości usunięte: dezynfekcja była dokonywana gorliwie.

Choroby bydła. W 1872 roku nie było żadnej epidemij zarazy na bydło domowe. Panujący w austriackiej Galicji księgosusz bydła rogatego nie przedostał się do gubernji Radomskiej, dzięki gorliwości miejscowych władz weterynaryjno-policyjnych, ciągle i ściśle przestrzegających kwarantannowe i inne środki ostrożności.

Należy zresztą nadmienić, że od czasu, jak bydło stepowe nie przypędza się tu na rzez na miejscowe spożycie (już od kilku lat), księgosusz bydła rogatego nie ukazywał się w gubernji Radomskiej.

Karbunkul ukazywał się sporadycznie tylko tam, gdzie z powodu miejscowych warunków i braku dobrej paszy dla bydła, stał się niejako chorobą endemiczną; z 2,482 sztuk bydła rogatego zachorowało na karbunkul tylko 130; z nich padło 78, a 52 wyzdrowiało. Oprócz tego w jednej miejscowości powiatu Kozienickiego, z 200 koni, zachorowało na karbunkul 5, w powiecie Sandomierskim z 54 koni, zachorowało 3, i wszystkie padły.

Z innych chorób bydła domowego, jaszczur z epizootyczną kulawką (Apthae epizooticae, paronychia epizootica), chociaż ukazywał się miejscami, lecz nie sprawiał wypadku.

WIADOMOŚCI MIEJSCOWE.

* Czysty dochód z widowisk danych na rzecz tanich kuchen w teatrach ogródkowych, wyniósł rs. 505 kop. 10. (Kur. Colz.).

* Wykaz liczebny o stanie cholery w m. Warszawie: pozostawało chorych do dnia 3 (15) września 767, w ciągu upłynionej doby od dnia 3 (15) do 4 (16) września zachorowało 37, z których i dawniejszych wyzdrowiało 26, zmarło 10; zatem na 4 (16) września pozostało chorych 768. W wojskach garnizonu warszawskiego: pozostawało chorych do d. 3 (15) września 99; w ciągu upłynionej doby zachorowało 3, z których i dawniejszych wyzdrowiało 4, umarło 2, zatem na dzień 4 (16) września pozostało chorych 96.

W ogóle od czasu pojawienia się cholery to jest od dnia 18 (30) maja roku bieżącego zachorowało 3875, w tej liczbie dzieci 709; wyzdrowiało 1693, dzieci 184; umarło 1414, dzieci 230; — a w wojskach: zachorowało 732, wyzdrowiało 411, umarło 225 osób.

Z INNYCH GUBERNJI.

* W Nr. 181 Ruskiego Inwalida zamieszczony został telegram od generał-adjuanta von-Kaufmana, obejmujący krótkie wiadomości o działaniach naszych wojsk przeciw turkomonom-jomudom.

Uzupełniamy te wiadomości następującymi szczegółami, poczerpniętymi z doniesień generał-adjuanta von-Kaufmana, które przywiózł 25 sierpnia kurjer i w któ-

rych przytoczone są zarówno powody, dla jakich posłano oskny oddział do koczowisk turkomanskich, jak i dokładne doniesienia o jego starciach z nieprzyjacielem.

Obeznawszy się bliżej z położeniem rzeczy w chanstwie, po zdobyciu Chiwy, generał-adjuant von-Kaufman nabrał przekonanie, że dla dania rządowi chana możliwości spełnienia w przyszłości naszych żądań, potrzeba koniecznie zaprowadzić zmiany w tych stosunkach, które ustaliły się i istnieją tam pomiędzy turkomani i rządem chana chiwńskiego. Podczas pobytu naszych wojsk w Chiwy przesłano chana, że władza chana nad turkomani zamieszkującymi oazę chiwską, jest jedynie nominalna, i że ci ostatni zaślania się powaga chana li-tylko, dla swoich widoków i celów. Nie chan panował i rozporządzał się wśród turkomanów nawiązków koczujących, lecz przeciwnie, oni trzymali go stale w swoim ręku. Ludność turkomanów, silna pod względem liczebnym, wynosi bowiem około 30 tysięcy kibitek, jest żywiołem groźnym dla rządu chiwńskiego; plenię to, bardzo wojownicze i w najwyższym stopniu samowolne i rozbojnicze, może postawić po jednym człowieku z każdej kibitki) około 30 tysięcy ludzi zbrojnych, nadzwyczaj odważnych, zuchwałych, oddających się rabunkom i mających piękne, raze i wytrwałe konie. Mając u siebie zarząd gminny, turkomani nie są przyzwyczajeni do uległości, nie mają żadnej zgody powagi władzy i nie spełniają żadnych żądań chana i jego rządu. Nie placąc do skarbu chan-skiego żadnych podatków, turkomani nominalnie tylko obowiązani są dawać rządowi chiwskiemu pewną liczbę żołnierzy. I te także powinności spełniali oni nie tak, jak rozkazywał im chan, lecz jak znajdowali dla siebie dogodniejszem; dawali oni nie taką liczbę żołnierzy, jakiej żądał chan, lecz taką, jaką sami chcieli. Po wejściu do szeregu wojsk chiwskich, mieli oni od chana utrzymanie, oprócz tego zaś, przechodząc przez prowincje zamieszkałe przez ich ziomków, poddanych chanu, mieli sobie za obowiązek odbierać mieszkańców i brać od nich wszystko, cokolwiek potrzebne im było dla pełnienia jakoby roli obrońców kraju.

W ogóle turkomani, dając ludzi uzbrojonych i nazywając ten obowiązek powinnością względem rządu chan-skiego, wzmócili w samych sobie, że oni tylko zdolni są przyjąć w pomocy rządowi chiwskiemu i bronić terytorjum chanstwa od wszelkiego nieprzyjaciela. Zdaje się, że przekonanie to podzielił także chan i cała w ogóle ludność chanstwa. Jak dalece chan znajdował się w ręku turkomanów, wnosząc można ztąd, że pobierając rozmaite podatki w pieniądzu i w naturze od reszty ludności chanstwa, nie ośmielił się nigdy nałożyć na turkomanów jakiegokolwiek podatku. Rabowali oni spokojnych mieszkańców, mieli w swoim użytkowaniu najlepsze w kraju grunta, nie płacili podatków, nie byli karani przez chana za samowolę, napady, kradzieże i t. d. i ciągnęli ztąd dochody.

Dozwolenie na przyszłość temu plenićmowi niesformnemu panowaniu w ten sposób i rozporządzania się w chanstwie, nie mogło w żaden sposób wchodzić do programu naszego względem Chiwy postępowania. Pomimo najszerszej chęci ze strony chana (o czem nie można już prawie wątpić obecnie) co do spełnienia naszych żądań, nie byłby on, wśród okoliczności powyżej przytoczonych, w możności wywiązania się z swoich przyrzeczeń.

Dla tych przeto powodów, dowodzący wojskami, korzystając z teraźniejszego pobytu wojsk naszych w chanstwie, powołał zamiar zaprowadzenia w pewnej mierze zmian w trybie wż wzmiankowanym, przez osłabienie turkomanów pod względem materialnym i moralnym, oraz przez ukrócenie ich zuchwałości i samowoli. W tym celu, jen.-ad. von Kaufman postanowił ściśnięć z turkomanów karę pieniężną i rozkazał rozpocząć pobór takowej od najbardziej licznego, silnego i niespokojnego pokolenia turkomanów-jomudów, Bajram-Szaly. Kara pieniężna oznaczona w wysokości 300 tysięcy rubli, ze względu na ogólną liczbę kibitek turkomanów, mogła być przez nich spłacona.

Dla obwieśczenia o nałożeniu tej kary pieniężnej i dla oznaczenia warunków spłacania tych pieniędzy w pewnych terminach, jen.-ad. von-Kaufman wezwał do siebie, do Chiwy, jeszcze w końcu czerwca r. b., starszych z oddziałów jomudów. Zgromadzili się oni, lecz nie wszyscy, dopiero 5 lipca; posłużyło to jako nowy dowód, do jakiego stopnia dziwnem i niepojętem jest dla turkomanów słuchanie czyichkolwiek żądań i rozkazów. Na oświadczenie co do kontrybucji, starsi którzy zgłosili się odpowiedzeli dowodzącemu wojskami, po niejakiem wahaniu się, że takowa będzie zapłacona. W tedy jen.-ad. von-Kaufman odesłał do domów pięciu starszych, po jednym z każdego oddziału, *

* Turkomani-jomudowie, zamieszkujący oazę chiwską, dzieli się na dwie grupy. Jedną z nich, noszącą nazwę Bajram-Szaly, ma swe siedziby wzdłuż kanału Chazawskiego, z obu jego stron, począwszy od miasta Chazawatu do Zmukszyna. Pokolenie Bajram-Szaly dzieli się na pięć oddziałów: Salak, Kozuk, Uruskuszy, Ukzy i Uszak. Druga grupa, Kara-Czocho, zamieszkuje okolice Kunia-Urgenczu; pokolenie to jest spokojniejsze, podczas gdy jomudowie Bajram-Szaly uchodzą za najbardziej wojowniczych.

przemem kazał im obwieścić tę decyzję ludowi i wydać rozporządzenia co do wnoszenia pieniędzy. Resztę zaś starszych, w liczbie 12, dowodzących wojskami zatrzymał w obozie naszych wojsk jako zakładników, z zastrzeżeniem, że zostaną oni puszczeni do domów jak skoro jomudowie zaczną płacić karę pieniężną. Pomienionych 5 starszych udało się z Chiwy do swoich oddziałów 6 lipca.

Dla dopilnowania wnoszenia kary pieniężnej, jen.-ad. von-Kaufman posłał 7 lipca z Chiwy do Chazawatu (zakład własny) zaczyna się siedzibą jomudów Bajram-Szaly wzdłuż kanału Chazawackiego oddział złożony 8 kompanij, 10 dział (w tej liczbie dwie kartonownie) i całej jazdy oddziałów turkiestanskiego i kaukaskiego (8 secin z baterji rakietniczej), pod dowództwem generał-majora Gołowaczowa.

Następnego dnia, po przybyciu wojsk do Chazawatu, jen.-major Gołowacz otrzymał wiadomość, że jomudowie nie tylko nie zaczynają wnosić kontrybucji, lecz przeciwnie, ruszyli się z swoich siedzib, zamierzają udać się na inne koczowiska i stawiać nam opór zbrojny.

Na zasadzie takiej wiadomości, jen.-major Gołowacz postanowił wkroczyć z oddziałem do siedzib jomudzkich, po drodze idąc wzdłuż lewej strony kanału Chazawackiego na Zmukesziru.

Dnia 9 lipca oddział jen.-majora Gołowaczowa, wyruszywszy o godz. 5 z rana z nad aryku Zajkiesz, przybył o 8 z rana nad aryk Bazarkeit. Dla skoncentrowania oddziału, jen.-major Gołowacz zatrzymał straż przednią kolumny i rozkazał jednocześnie jeździe utworzyć lańcuch na posterunkach przednich z których doniesiono natychmiast, że ukazały się z rozmaitych stron nieznaczące (po dziesięciu ludzi) bandy jomudów, śledzące widocznie poruszenia naszego oddziału. Jednocześnie dowódca oddziału otrzymał wiadomość od niewolników-persów, którzy uciekli od turkomanów, że ci ostatni przenoszą się na koczowiska do Ismanut-ata.

Po otrzymaniu tych wiadomości, jen.-major Gołowacz powierzył seicanie turkomanów straż przednią złożoną z 5 secin z baterji rakietniczej, pod dowództwem pułk. Blocka, sam zaś z resztą oddziału posunął się w ślad za jazdą i zbliżył się o godz. 12 1/2 do aryku Bazarkeit, gdzie dla braku mostu zmuszony był zatrzymać się. Otrzymałszy wtedy doniesienie, że jazda dognała karawanę nieprzyjacielską, dowódca oddziału posłał napomoc jeździe dwie kompanie bataljonu turkiestanskiego strzelców i rozkazał jednocześnie saperom zbudować most przez aryk (kanał).

Tymczasem pułkownik Block, dognawszy o 10 wiorst od oddziału wielką karawanę złożoną z bardzo znacznej liczby arb (wozów), bydła i mieszkańców, którzy zmierzali do przestrzeni piaszczystej, zabrał bydło i arby, turkomanów zaś zapędził do rzeczki Zajkiesz, gdzie mnóstwo ich bądź zginęło od oręża, bądź też potopiło się.

Jedynie nieznacząca część turkomanów zdołała przeprawić się przez rzeczkę na brzeg piaszczysty, lecz i tu także ponieśli oni straty od granatów skierowanych celnie.**)

Z powodu niemożności przeprowadzenia się przez aryk przed zbudowaniem mostu, jen.-major Gołowacz, nie chcąc rozdrabniać swych sił, skierował do siebie tegoż dnia jazdę pułkownika Blocka.

Jednocześnie, z rozporządzenia dowódcy oddziału, wszystkie domy jomudów, zboże i wszystkie w ogóle ich zapasy, od Jangjanu do punktu w którym stał oddział, na przestrzeni jednej wiorsty, na prawo i na lewo od drogi, zostały zniszczone ogniem.

Dnia 10 lipca jen.-major Gołowacz doszedł do Ismanut-ata i następnie posunął się do Zmukesziru, gdzie nocował 12 lipca, i nareszcie 13 lipca stanął obozem pod wsią Czandyr. (d. c. n.)

O wyprawie naukowej posłanej wzdłuż starego koryta Amu-darji do jeziora Sary-kamysz. Korzystając z posuwania się z Chiwy oddziału orenburskiego przez Kunia-Urgenez do Chodżejki, dla dokonania pomiarów i dla innych badań naukowych, jen.-ad. von-Kaufman odkomenderował do oddziału pułkownika ze sztabu jenerałego Głuchowskiego, kompanię pomiarową topografów turkiestanskich, pod kierunkiem naczelnika oddziału topograficznego okręgu wojskowego turkiestanskiego, pułkownika ze sztabu jenerałego Żylińskiego, oraz podpułkownika ze sztabu jenerałego barona Kaulbarsa, któremu powierzone zostało zebranie wiadomości geograficznych o kraju i danych statystycznych o ludności okolic zwiedzanych, zwłaszcza o koczowiskach turkomanów, jak również zebranie wiadomości co do dróg wodnych, z uprawnieniami oazy chiwskiej przez piaszki na południe i zachód. Z oddziałem udali się także: kapitan z rotu turkiestanskiej saperów Riezwoj, zostający w rozporządzeniu jen.-ad. von-Kaufmana, radca honorowy Kuhn, ten ostatni dla zbierania wiadomości z historii i geografii chafstawa, magister zoologii Bohdanow i trudniący się układaniem zbioru botanicznego, profesor Krauze.

Posyłając tę wyprawę, jen.-ad. von-Kaufman polecił naczelnikowi oddziału orenburskiego, pułkownikowi Saranczewowi, ażeby po przybyciu do Kunia-Urgenezu, zatrzymał się tam z piechotą, artylerją i taborem przez czas, w którym pułkownik Głuchowski dokonywać będzie z jazdą oddziału, od Kunia-Urgenezu, poruszenie ku jeziorowi Sary-kamyszowi i napowrót. Podczas tej wyprawy miano na celu skutecznym pomiar topograficzny i zbadać Urun-darję, czyli tak zwane stare koryto Amu-darji, i zarazem połączyć pomiary te gorocznie topografów turkiestanskich z pomiarami topografów kaukaskich, dokonaniem w ciągu lat poprzednich.

Kierunek główny nad wyprawę wzdłuż Urun-darji, powierzone zostało przez jen.-ad. von-Kaufmana pułkownikowi Głuchowskiemu. Wieli w niej także udział: pułkownik Żyliński z topografami oddziału turkiestanskiego, podpułkownik baron Kaulbars, kapitan Riezwoj i w charakterze tłumacza chorąży 1-go bataljonu turkiestanskiego strzelców Bekzurin. Do konwojowania wyprawy wyznaczona została jazda oddziału orenburskiego, złożona z 5 secin i zostająca pod dowództwem pułkownika Leontiewa.

Wyruszywszy 30 czerwca z Kunia-Urgenezu, wyprawa urun-darjska doszła po 5 marszach, 6-go lipca, do jeziora Sary-kamysz. 1) Zjad, idąc tą drogą, część wyprawy wróciła 11 lipca do obozu oddziału orenburskiego pod Kunia-Urgenezem; pułkownik zaś Głuchowski doszedł z drugą częścią, z noclegu nad arkiem Kozuk, do zwalisk m. Kazałca-Kula i wrócił 12 lipca do Kunia-Urgenezu. Cała droga, do Sary-kamyszu odbyła się ze wszelkim miarą pomyślnie; siły ludzi i koni secin koczach zostały oszczędzone, pomi-

**) Podczas utarczki, jeden kozak został raniony bronią sieczną, drugi zaś dostał się do niewoli. Wobec tego, druga część wyprawy się wzdłuż Urun-darji i jej zakrzywienia i zrobiła 226 wiorst.

mo trudnych i zużycych marszów tam i napowrót, dla jednej części kozaków na 300, dla drugiej zaś na 450 wiorst. Wyprawa dokonała wiele interesujących badań i spostrzeżeń; cała miejscowość przebyta przez wyprawę pomierzona została na skalę dwóch wiorst na jeden cal angielski, plany zaś zwalisk miast starożytnych i grobli wykonane zostały na większą skalę. Pracę członków wyprawy przedstawiają bogate i ciekawe materiały naukowe.

Gen. Urz. donosi, że w Nowoczerkasku otwarty został 9-go sierpnia sąd okręgowy.

Tamże czytamy, że **Towarzystwo kiszyniewskie wzajemnego kredytu** rozpoczęło swe czynności 16 sierpnia. Towarzystwo pomienione składa się obecnie z 118 członków, kapitał zaś jego wynosi 21,020 rs.

Polaczenie ruskich kolei żelaznych z austriackimi, nadzwyczajnie przyspieszono komunikację Konstantynopola z Europą. Według dziennika St. Petersburg. Wiedom., korzystając z ruskiego parostatku pocztowego i kolei żelaznej odeskiej, do Konstantynopola można dojechać z St. Petersburga w 5 dni, z Moskwy—w 4 1/2, z Wiednia—w 4, z Berlina—w 5, z Paryża lub Londynu w 6.

W dziełniku Birz. Wiedom. podają następujące dane o biegu robót przy budowie kolei żelaznej rostowsko-władkawkazkiej: Roboty ziemne na kolei żelaznej rostowsko-władkawkazkiej w obrebie obwodu Kaukaskiego są ukończone; we wrześniu zamierzano przystąpić do kładzenia podkładów i szyn. Dworce na linii 1 sekcji prawie do połowy są wzniesione; pozostałe zaś słoniaste budowle przy dworcach są ukończone z z grubej. W ogóle budowle kolejowe drogi rostowsko-władkawkazkiej przeważnie są robione ze słomy, z dachami krytymi trzciną, z wyłączeniem dworców II i III klasy i niektórych innych, oddzielnych przy nich budowli, murowanych z cegły.

Korespondent gazety Golos pisze z Niższego Nowogrodu pod d. 16 sierpnia: Jarmark niższogrodzki może uchodzić słusznie za ognisko handlu żelazem w Rosji. W rzeczy samej, dość jest widzieć na jarmarku składy żelaza, ażeby pojąć całą doniosłość tej galezi naszego targu wszechrosyjskiego, na który przywozi się corocznie od 4 do 8 milionów pudów żelaza. Bywa ono wyładowywane na tak zwanych „piaskach” gdzie znajdują się składy właścicieli hut żelaznych. Na długości wiorst przeszło stają statki naładowane żelazem; po wyładowaniu takowego ze statków, składane jest ono częściowo w umyślnie wzniesionych na to szopach (głównie białych żelazna), częściowo zaś po prostu na brzegu (żelazo w sztabach, szynowe, okrągłe i w ogóle żelazo w kawałach).

Handel żelazem podczas jarmarku wywiera wielki wpływ na cały bieg produkcji żelaza w zakładach uralskich, które przeważnie dostarczają żelazo. Powiadają „przeważnie”, sprzedawana jest bowiem także na jarmarku znaczna ilość żelaza z zakładów gubernij włodzimierskiej i niższogrodzkiej. Najznaczniejszymi firmami dostarczającymi żelazo na jarmark są pp. Demidowowie, Balaszew, Łazarzew, Jakowlew, hrabiowie Stroganowowie i inni. Żelazo przywożone na jarmark przez właścicieli hut żelaznych przechodzi z rąk do rąk. Sami właściciele zakładów sprzedają je w tak zwane „pierwsze ręce”, najznaczniejszym kupcom niższogrodzkimi—pp. Żurowowi, Riedzobubowowi, Rukawisnikowowi i innym. Od tych kupców hurtowych żelazo przechodzi w ręce mniejszych kupców, naturalnie po cenach coraz wyższych, i w ten sposób ogół drobnych handlarzy płaci znacznie drożej niż „pierwsze ręce”. Nie ulega wątpliwości, że dla właścicieli hut żelaznych najkorzystniej byłoby mieć do czynienia z drobnymi handlarzami, lecz w takim razie ryzykowaliby oni pozostać z swoim żelazem i nie wyprzedzić takowego.

Samy właściciele hut żelaznych rzadko kiedy bywają na jarmarku; załatwiają oni wszelkie interesy za pośrednictwem swych pełnomocników i komisjonerów.

O jakości żelaza przywożonego na jarmark nie można powiedzieć nic stanowczego: jedni powiadają, że jakości żelaza pogarsza się z każdym rokiem; inni przeciwnie zapewniają, że polepsza się ona z każdym rokiem skutkiem ulepszeń w sposobach produkowania żelaza.

Interesa co do żelaza rozpoczynają się pomiędzy 5 i 15 sierpnia. Są one teraz w pełni rozwoju. Ceny ustaliły się jak następuje: żelazo wyborowe (w sztabach, okrągłe, szynowe, w snopkach i t. d.) sprzedaje się po 1 rs. 80 kop. do 2 rs. za pud; białe żelazo po 3 rs. 60 kop. do 4 rs. 30 kop. za pud; żelazo ciągnięte obiegami po 3 rs. 50 kop. za pud; żelazo Nr. 15 po 4 rs. 50 kop. za pud; gontale większe ułomskie po 3 rs.; gontale większe niższogrodzkie po 3 rs. 20 kop. za pud. Wyroby angielskie z żelaza są na jarmarku tegorocznym w ogóle o 20% tańsze.

Zakład kumysowy dla wojskowych pod m. Samarą. Otrzymałszy, pisze dziennik Rusk. Inw., od dra Grima następującą wiadomość: „Przejeżdżając 7 lipca przez m. Samarę, odwiedziłem zakład kumysowy, urządzony przez władzę wojskową o 14 wiorst od miasta, na lewym brzegu Wołgi. Zakład znajduje się pod zawiadywaniem pułkownika La Croix (starszy lekarz—dr. Iljin, jego pomocnik—dr. Popow), i istnieje od roku przeszłego. W 1872 roku było w nim tylko 50 miejsc dla żołnierzy i 5 dla oficerów; w roku bieżącym rozmiary zakładu zostały powiększone w dwaśnoś. Oficerowie mieszczą się w piętrowym domu drewnianym, zbudowanym niedaleko od brzegu Wołgi; żołnierze zaś znajdują się w namiotach i drewnianym baraku, wzniesionym o 2,000 kroków od domu oficerów. Namioty rozpięte są na rozległej płaszczyźnie po obu stronach bafiku, tak, że cały ten oboz ma kształt podkowy. Barak i namioty otoczone są z trzech stron lasem, debowym, a strona otwarta ku rzeczce, to jest północno-zachodnia, osłonięta jest od wiatru wielkim wzgórzem kamienisto-piaszczystym. O 50 kroków od namiotów, w lesie mieści się jadalnia; stół stoi pod drewnianym dachem. Po drugiej stronie namiotów są wychodki, w których dezynfekcja odbywa się za pomocą kwasu karbolowego.

Namioty są podwójne, całkiem zabezpieczające od deszczu i słońca; w każdym mieści się trzech ludzi. Chorzy tylko w nocy znajdują się w namiotach i w baraku; w dzień ciągle przechadzają się po lesie, do czego przyczyniała się przeliczna pogoda, trwająca przez całe tegoroczne lato. Żywność udeila się chorym według etatu szpitalnego; jadło, które przypadkowo skończyłoby, wydawało mi się doskonale zrobionem i wyborowego gatunku. Czystość i porządek zakładu widoczne są od pierwszego rzutu oka i w istocie są godne uwagi.

Kumys przysposabiany jest przez kirgizów, którzy pobiera za to 100—120 rubli miesięcznie. Miejsce przysposobienia stanowi letni domek, znajdujący się niedaleko od zakładu.

Dla chorych znajduje się przy zakładzie 120 kłaczy, to jest po jednej na każdego chorego. Do dojenia zapędzają je do miejsca otoczonego niewysokim płotem; resztę czasu kłace pasą się w tabunie, na doskonale zasianem pastwisku. Każda kłacz doi się trzy razy dziennie, dając za każdym razem po dwie szklanki mleka. Na każdego chorego liczy się dziennie po pięć butelek kumysu, lecz ponieważ kuracja rozpoczyna się od dwóch butelek dziennie i niektórzy chorzy piją tylko po 3 lub 4 butelki, przeto innym daje się po 10 butelek dziennie; więcej nad 10 butelek kumysu dziennie nie pozwala się pić.

Rezultata kuracji w roku zeszłym były bardzo dobre; większa część chorych, cierpiących na katar płucny, wyzdrowiała i powróciła do służby; pozostali znacznej doznali ulgi. Waga ciała niektórych chorych powiększyła się o pud. Z powodu swej miejscowości i porządku w jakim znajduje się zakład, zasługuje on na zupełną uwagę zwierzoznosci, tem bardziej, że mamy bardzo znaczny procent chorych, cierpiących chronicznie choroby płucne. Komunikacja Samary z St. Petersburgiem podczas lata, jest bardzo dogodna.

Korespondent dziennika Golos pisze z Niższego Nowogrodu: Handel futrami stanowi jedną z ważniejszych gałęzi handlu na naszym jarmarku. Przywóz futer bywa ogromny. Tak naprzykład, samych soboli przywozi się za 400—500 tysięcy rub. Na jarmarku niższogrodzkim kupia się głównie handel futrami wyprawionymi i szytymi. Na tem głównie też polega jego różnica od jarmarku irbickiego, gdzie kupują się futra niewyprawione. Obróty jarmarku irbickiego pod tym względem, są w ścisłym związku z obrótami jarmarku niższogrodzkiego. Na irbickim kupują się wszystkie futra, które przywożą się na nasz jarmark. Futra kupione w Irbicie handlarze wyprawiają i następnie roku przysyłają już wyprawione futra do Niższego Nowogrodu.

Futra na jarmarku niższogrodzkim sprzedają się w murowanym rzędzie futrzanych, w rzędzie muraskińskich i w nowym futrzanych pośród iwanowskich rzędów. Najważniejszymi handlarzami są: kupiec moskiewski Sorokomowski, kupiec kazański Sadowski, kupiec petersburski Solowjew i pp. Miedwiediew i Panyuszew. Ale oprócz tych handlarzy, na jarmark przyjeżdżają i żydzi z futrami. Przywożą oni polskie bobry, wydry i inne futra. Handlarze futrzani kupują od przekupniów w Niższym Nowogrodzie futra niewyprawione, i w ten sposób są i kupującymi i sprzedającymi. Gatunki futer przywożonych na jarmark są nader rozmaite. W ostatnich czasach daje się spostrzegać powiększony popyt na tanie futra: barany, popielice i zajace. Skórki zajace, skupiają przemysłowcy na jarmarku w stanie surowym i odsyłają do wyprawy do Jarosławia i Arzamasu, zkad następnego roku przywożą się już wyprawione.

Tegoroczne ceny na jarmarku są: zajace w blamałi sprzedają się po 13 kop. za skórę, niewyprawione—po 9 do 11 kop.; lisy—po cenach zeszłorocznych; tunaki w wielkich partjach są droższe niż w roku zeszłym, mianowicie od 7 do 9 rub.; detalnie tunaki—od 1 do 15 rub.; polskie i kamezackie bobry znacznie są droższe niż w zeszłym roku; jeniejskie popielice z ogonkami, niewyprawne po 13 kop.; amerykańskie piżmowce—po dawnych cenach; ruskie popielice—po 15 rub.; futra grzebietowe—15 rub.; kargopolskie podbrzusze—15 rub. za parę (przy kupnie hurtem); koty—droższe niż w roku zeszłym; morskie koty amerykańskie—także droższe; astrachanki, ciętka morskie—tańsze; białe tehorze—nieco droższe; sobole w partjach od 10 do 75 rub.; wilki ruskie i syberyjskie—tańsze niż w zeszłym roku. Barany i baranki w ogóle tańsze są niż w roku zeszłym o 20 procent.

W gubernji sybirskiej żyto: ostatecznie dojrzało w pierwszych dniach lipca, tak że 10 przystąpiono do żniwa. W większej części gubernji zboża ożime są zadawalniające, lecz w powiecie senigiejńskim i większej części powiatów korszunskiego i syzrańskiego, w skutku suszy żyto było niskie i rzadkie, a w miejscach piaszczystych prawie zupełnie zostało wypalone. Zboża jare, z powodu suszy, w ogóle są niedobre; w części uschły, a w niektórych miejscach wcale nie powrosły; w powiecie syzrańskim, oprócz tego część pol objadły owady, tak że tylko 1/10 zasiewu pszenicy dała średni urodzaj; reszta deszcze które w drugiej połowie czerwca spadły w powiatach alajskim, buńskim i kurnyskim, poprawiły nieco roślinność. Trawy stepowe niedobre, a nadrzeczne dobre; pierwsze są już skośzone i zbiór ich jest szacupły; sprzęt drugich pomyślnie się kończy.

Sprzetowi siano w gubernji saratowskiej towarzyszyły deszcze, w skutku czego zebrano siano czarne, ale w ilości dostatecznej, z wyjątkiem powiatów wołskiego i chwałynskiego, w których w skutku suszy, trawy poschły i zebrane siano nie wystarczy na zimę; oprócz suszy, w powiecie chwałynskim trawy ucierpiały od owadów. Zboża ożime sprzątnięto w lipcu; w powiatach carczyńskim, wołskim i chwałynskim zboża te mocno ucierpiały z powodu suszy; to samo można powiedzieć o urodzaju zboża jarego w ostatnich dwóch powiatach, z dodatkiem, że w chwałynskim owady zniszczyły 34,058 desiatyn.

Z wiadomości zebranych do 23 lipca okazuje się, że urodzaj w gubernji jekaterinoburskiej, oprócz powiatu rostowskiego, jest średni; przeważnie ucierpiały wczesne zasiewy z powodu niezwyklego upału w ciągu maja i tylko dzięki następnym deszczom roślinność poprawiła się o tyle, że wyżywienie, z wyjątkiem niektórych południowych miejscowości gubernji, można uważać za zapewnione. Zbiór siana w niektórych miejscowościach jest dostateczny, w innych średni, a tylko w powiecie rostowskim niedźny. Oprócz suszy, zboża ucierpiały także od owadów. Zresztą szkody przez nie zrządzone są nieznaczne, prócz powiatu pawłogradzkiego, którego roślinność więcej od innych ucierpiała od owadów. (Gon. Urzęd.)

Włocławanie 6 wsi włości Mossakowskiej w powiecie mirowskim przyjęli uchwałę o zatamowaniu nadmiernego używania trunków gorących, przyczem postanowili: od pogwałcicieli tych uchwał za każdym razem ścigać karę po 1 rublu na korzyść funduszów gromadzkich, a od 1874 r. całkiem niedozwolić otwierać szynków. (Goniec Urzęd.)

Z Bakczysaraju pisze do dziennika Odesk. Wiestn.: Już od półtora miesiąca w Bakczysaraju i jego okolicach nie było ani kropli deszczu. Wszystkie baszany, ogródy, plantacje tytuńowe jeżeli nie uschły, to usychają, nawet i te, które leżą nad brzegami rzek.

Upał jest ogromny: w południe w cieniu od + 25 do + 30°, a na słońcu dochodzi do + 50° R. (62,5 Celc.) i 144,5 Farenh.) Krymskie ceny ogórków, dyn, arbużów prawie w trójnós są większe niż w roku zeszłym.

W skutku upałów wszystko dojrzewa nagle. Winogrona dawniej można było znaleźć w połowie sierpnia,

a teraz jest w połowie lipca. Drzewa w części solną, u innych liście żółkną, jak w październiku, i prawdopodobnie jesień zacznie się wcześniej. Deszcze już nie poprawia roślinności; przewidywana jest straszna drożyzna siana i zboża.

W ogóle rok ten dziwnie się składał: zimy prawie nie było; na wiosnę mało było deszczów; na koniec lata susza. (Gon. Urzęd.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Daily Telegraph zamieszcza następujący artykuł dotyczący podróży króla włoskiego: Król Wiktor-Emmanuel, który nastąpił po swoim ojcu natychmiast po klęsce pod Novarą, gotuje się złożyć wizytę cesarzowi Franciszkowi-Józefowi. Zmiana jaka od roku 1849 zaszła w położeniu obydwóch tych monarchów, jest kolosalną; obecnie istnieje królestwo włoskie i cesarstwo niemieckie, Austria przestała być państwem germańskim a papież utracił władzę świecką. Jednakże zajęcie Rzymu przez włosów w roku 1870 niepodobna się katolikom ze stanowiska religijnego a zaś Francji z punktu zapatrywania się politycznego. To podwójne niezadowolenie wytworzyło istotnie jakąś niepewność w położeniu Włoch i usprawiedliwia niepokój i poważne rozmyślanie między stanu na apenińskim półwyspie. Być może, iż podróż króla jest tylko aktem uprzejmości, lecz według wszelkiego prawdopodobieństwa, wiąże się ona z bardzo ważnymi kwestjami politycznymi. Wiktor Emmanuel nigdy nie zwykł był szukać towarzysztwa pomiędzy swoimi ukoronowanymi braćmi, lecz był on zawsze wiernym uczuciom obowiązku a przeto powód, który go dzisiaj zagnał do opuszczenia własnego kraju, musi być bardzo ważnym. W istocie rząd włoski zaczyna przewidywać jakieś niebezpieczeństwo, przeciw któremu pragnie zabezpieczyć się zawczasu, potrzebuje więc poznać koniecznie ewentualną postawę, jaką Austro-Węgry przybiorą, jeżeli ziszczą się nadzieje legitymistów francuzkich, to jest, jeżeli hrabia Chambord zasiadzie na tronie Ludwika świętego.

W rzeczy samej, nie ma nie tak nadzwyczajnego w teraźniejszej polityce Włoch; historia tego kraju składa się z samych ostatecznie przeciwnych sobie przyzwojsz—to z Francją to z Niemcami, z powodzeń przelotnych, z klęsk które go zpychały nad brzeg przepaści, lecz po których podnosił się on zawsze nietknięty. Powodzenie zupełnie Włoch osiągnęło zostało dopiero przez hr. Cavoura i przez Wiktora Emanuela i to dzięki skutecznej pomocy wojsk naprzód francuzkich—później zaś niemieckich. Marzenie Dantego urzeczywistniło się, bo hrabiowie sabaudzcy stali się rzeczywistymi monarchami Włoch całych. Wyniesienie się do mu Hohenzollernów zdaje się być bardziej jeszcze uderzającym, gdyż powodzenie jego było szybsze, ale dzieje tych dynastji są jednakowo odznaczające się a tajemnicą dopięcia ich celów w tem leży, że jedna i druga połączyły swoje losy z losami wielkich, ludów rozdzielonych wprawdzie tymczasowo, lecz starających się utrwalić swoje narodowe istnienie. Polityczne położenie kontynentu przybiera teraz widocznie charakter mogący zaniepokoić Włochy. Francja wprawiła świat w zdumienie przez szybkość swojej rekonwalescencji; w obecnej chwili znajduje się ona w obec możliwości przywrócenia dynastji burbońskiej—a sam już ten fakt, stawia Włochy w konieczności szukania sobie przymierzy: otoż przymierze z Niemcami jest im zapewnione, gdyż interesa obydwóch państw są połączone z sobą—lecz byłoby ważniejszym jeszcze pojednanie się z Austrią, której kraje górzyste otwierają drogę na równiny weneckie i której rola jako mocarstwa katolickiego jest zarazem skomplikowaną i drażliwą. W ogóle przyszłość zdaje się obecnie zależeć od szans powodzenia jakieby miały na świecie próby polityki klerykalnej a, zaczepnej; wprawdzie pokuszenie się takie jest mało prawdopodobne, lecz za naszych czasów rzeczy najnieprawdopodobniejsze nawet spełniają się przecież, a ten kto był przed dziesięciu laty przepowiadał dzisiejsze odwiedziny Wiktora Emanuela, byłby wówczas poczytany za marzyciela. A przecież odwiedziny te spełnią się za dni kilka i przyczynią się do położenia podstaw do takich porozumień, które służą albo do zapewnienia spokojności ludów albo też do wrzucenia ich w nieszczęśliwą wojnę i zniszczenia. I rozum i ludzkość zarówno, wnoszą życzenia za triumfem pokoju.

Telegramy z gazet zagranicznych.

Paryż, 15 września. Agencja Havas podaje wiadomość, iż hr. Chambord po dokonanej obecnie ewakuacji terytorjum francuzkiego, prawdopodobnie wyda wkrótce manifest co do stanowiska swego względem kwestji połączenia się obu linii burbońskich.—Cholera na tu stosunkowo charakter dość łagodny; codziennie umiera na epidemję tę około 10 osób.

Nancy, 15 września. Tutejszy sąd policyjny poprawił skazał obywateli Mansuy i Toussaint z Pont-a-Mousson za gwałt dokonany na niemieckich Schreierze, Dumanie i żonie jego, pierwszego na 14, a drugiego na 40 dni zamknięcia w więzieniu i na zapłacenie kosztów sądowych.

Peszt, 15 września. Pester Lloyd podaje wiadomość, iż na wczorajszym posiedzeniu rady ministerjalnej uchwalono rezolucję, podług której co przywozowe od zboża zniesionem być ma tymczasowo i minister handlu, hr. Zichy uda się do Wiednia, celem porozumienia się z rządem w przedmiocie przeprowadzenia tego środka. Oprócz tego rada ministerjalna postanowiła zamianować p. Mazurancza banem Chorwacji.

Genewa, 15 września. Podług doniesienia Genfer Journal, deputacja z 6 do 800 osób z Chablais udała się wczoraj po południu pod przewodnictwem deputowanych Taberleta i Follieta przez jezioro genewskie do

Ouchy (przystań w Lozannie), celem zrobienia Thiersowi owacji.

Haga, 15 września. Król otworzył dziś sesję stanów jeneralnych mową tronową, w której wyraził życzenie, iż położenie ogólne i finansowe Niderlandów jest zadawalniacem. Przez zbudowanie portu w Vlis-singen, otwartą została nowa droga handlowa. Zawikłania, wywołane przez niderlandzkie kolonie w Indiach, czynią tam cenniejszymi sympatję i przyjaźń, okazujące rządowi niderlandzkiemu przez mocarstwa zagraniczne. Atehin blokowanym będzie nadal i porobiono również wszelkie przygotowania do dalszej energicznej walki przeciwko atehinom. W kolonjach zachodnio-indyjskich położenie jest zadawalniacem. Konwencja z Anglią co do osiedlenia się w Surinam uwięzioną jest jak najpomyślniejszym rezultatem.

Rzym, 15 września. Król Wiktor-Emanuel przybędzie do Wiednia 17 b. m. o godzinie 5-ej po południu. Kilku senatorów i deputowanych towarzyszyć mu będzie aż do granicy. Członkowie poselstwa włoskiego, do których przylączy się również poseł portugalski, wyjadą na spotkanie króla do Udine.

Turyń, 16 września. Król wyjechał dziś o godzinie 7 1/2 z rana do Wiednia. Na dworzec kolei żelaznej przybyli książę Amadeusz, książę Carignan, oraz władze, dla pożegnania króla. Królowi towarzyszy minister spraw zagranicznych, p. Visconti-Venosta i liczny orszak, do którego przylączy się w Wenecji prezes ministrów, p. Minghetti. Pociąg królewski, złożony z 14 wagonów, wyjechał z dworca wśród pełnych zapalu okrzyków licznie zebranej ludności.

Madryt, 15 września. Kortezy przyjęły na dzisiejszym swym posiedzeniu wniosek w przedmiocie ponownego zaprowadzenia kary śmierci w pewnych wypadkach, przewidzianych w artykułach prawa wojennego. Dziś, pomiędzy Castelar, Manuelem Coneha, Morionem i Sanchez-Breguą odbyła się konferencja na której ułożono plan kampanii dla zwalczania karlistów w prowincjach północnych. Jeneral Coneha o-biegnie naczelne dowództwo i wyruszy za trzy tygodnie z posiłkami do prowincji północnych.

London, 15 września. Według wiadomości, otrzymanej przez *Bureau Reuters* z Teheranu, dotychczasowy wielki wezyr wysłany został, jako więzień, do Kom. Według dalszych wiadomości, porzucono zamiar zniesienia godności wielkiego wezyra i powiadają, iż byłby minister stanu Moostofi-chan zamianowany zastanie na to stanowisko.

Nad grobem poległych w bitwie pod Nawarinem, został postawiony w roku zeszłym pomnik przez załogę statku „Zemczug”. Dowódca oddziału statków na morzu śródziemnym, kontr-admirał z orszaku Jego Cesarskiej Mości Batakow, zwiedzając w d. 12 czerwca r. b. to miejsce, dostrzegł, że pomnik był obwiedziony niewielkim murem. W raporcie w tej mierze złożonym, kontr-admirał między innemi powiedział: Dla przekroczenia się, czyjśm dziełem było wybudowanie muru, polecił oficerowi flagowemu, lejtnantowi Aleksiejewowi, udać się do mera miasta Pilos, celem powzięcia wiadomości, komu zawdzięczamy pamięć o losie pomnika tak blisko nas obchodzącego. Mer miasta udzielił objaśnienie, że mur został wzniesiony na osobiste jego przedstawienie oraz jednomyślnie życzenie rady miejskiej, i że niewymownie żałuje, iż muru tego nie można było dokończyć, gdyż obecnie rząd grecki postanowił przyjąć w tem udział, co potwierdził zarazem prefekt prowincji nawaryńskiej. (Gon. Pręd.)

Projektowana linja drogi żelaznej od stacji Hull do Brigg w Lincolnshire, zostaje w styczności z Manchesterem, Sheffieldem i koleją żelazną Lincolnshire i ma podług *Times'a* długości 31 mil. Projekt do prawa w tej mierze, który przeszedł w izbie niższej, przedstawiony został izbie lordów. Wielki tunel pod rzeką Humber weźmie początek w Hessle a zakończy się w Barton, na północy od Lincolnshire; całkowita długość wyniesie 2840 jardów, czyli przeszło 1 1/4 mili angielskiej. Sklepienie tunelu będzie znajdować się na 10 stóp pod łożyskiem rzeki, które się składa głównie z piasku. Z tego powodu nie można budować tunelu w sposób zwykły, będzie zatem wzniesiony za pomocą przyrządów pneumatycznych. W tym celu użyte zostaną trzy statki, z których każdy ma mieć 160 stóp długości, 42 szerokości i 23 głębokości. Wyższa połowa statków składa się z pontonu, niższa zaś z warsztatu mającego być zanurzonym na wzór dzwonu nurkowego. Statek wystarczy do budowy 160 stóp długości podwodnego tunelu. Czynność zasadza się być na doprowadzeniu statku do miejsca zabudowania tunelu, następnie na zanurzeniu go aż do samego dna rzeki, za pomocą napelnienia pontonu wodą, a następnie na wyparciu wody z dolnej części czyli warsztatu, za pomocą wprowadzonego tam ściśniętego powietrza, aby robotnicy mogli wejść i wykonać budowę. Po ukończeniu roboty w jednym punkcie, statek będzie cofnięty i poprowadzony nieco dalej dla wykonania następnych 160 stóp długości. Połączenie oddzielnych i odosobnionych sekcji tunelu, dokonaniem zostanie skończony z łożyska rzeki wydobytych będzie. Maszyny potrzebne dla dostarczania ściśniętego powietrza i utrzymania warsztatu pod wodą, umieszczone zostaną na rodzajach platformy, nad statkiem, w wysokości dostatecznej, aby się znajdowały na poziomie wody w czasie przypływu, to jest kiedy statek najgłębiej zanurzony będzie. Wydrążenia głównie w piasku zrobione, wykonane zostaną za pomocą pomp piaskowych, poruszanych przez powietrze

ściśnione w warsztacie. Do tego warsztatu cegły i inne materiały, z platformy przeprowadzane będą. Jakkolwiek postępowanie to po raz pierwszy zastosowano zostało do budowy tunelów kolei żelaznych, to jednak z dobrym skutkiem nie jednokrotnie użytem było w rozmaitych częściach świata do budowania fundamentów murowanych. Dla tego w obecnym wypadku nie należy wątpić o pomyślnym rezultacie. Koszt budowy kolei łączącej z tunelem obłożony został na 250,000 funt. szterl. Robotami kieruje naczelny inżynier John Fowler.

Kolej linowa pod Wiedniem. Dojeżdżając do Wiednia drogą żelazną cesarza Ferdynanda, północną, spostrzeżę się po prawej ręce górę Kahlenberg, której podstawa obmywają wody Dunaju. Góra ta, panująca nad całą stolicą Habsburgów, ma na swoim wierzchołku klasztor — a wycieczka na szczyt tej wyniosłości stanowi jeden z ulubionych spacerów wiedeńskich, wślad za którymi i cudzoziemcy, zwiedzający Wiedeń, zawsze wierzchołek Kahlenbergu osiągnąć muszą. Bo też i nie należy trudu, aby się dostać na kilkaset stopniową wyniosłość, tak cudowny widok rozciąga się ztąd na Wiedeń, jako też i na Dunaj.

Komunikacja powozami, lub pieszo, w obecnym stanie wymaga ludzkich, już okazała się niedostateczną i dla tego w rodzaju niespodzianki dla zwiedzających wystawę wszechświata, zbudowano z nad brzegu Dunaju na większą połowę wysokości Kahlenbergu drogę żelazną tak zwaną „drucianą” (*Drahtseilbahn*), jaka już w państwie austriackim w Pesce od pewnego czasu funkcjonuje.

Droga ta, którą opisać zamierzaliśmy, od paru tygodni otwarta do jazdy, urządzona jest w sposób następujący:

Wagon oddzielnej konstrukcji, tak urządzony, że przedział różnych klas są jedne nad drugimi, przyczepiony jest do liny drucianej, idącej pod górę między szynami i toczącej się po walcach. Na górę machina parowa wprawia w ruch wał, na który lina się nawija i tym sposobem cały wagon wznosi się do góry. Ułożona jest podwójna linja szyn; na górę są dwa wały tak urządzone, że gdy na jeden lina się nawija i pociąg (a raczej wagon) wznosi się do góry, w tym samym czasie z drugiego wału lina się odwija i drugi takież sam wagon zstępuje z góry na dół. Machina parowa na górę ustawiona, doskonale w fabryce Siegl'a odrobiona, ma cylindry poziome i jest o sile 250 koni. Lina druciana ma dwa cale wiedeńskie średnicy i jest skręcona z liniek cieniowych, z których każda znowu spleciona jest z drutów. Długość całej drogi wynosi przeszło 500 sążni wiedeńskich; brana na poziomie wynosi 410 sążni, wzniesienie 132 sążni. Spadki są różne od 1:3,12 do 1:2,3; promienie krzywizn mają 1,000 sążni.

Lina waży 500 centnarów, wagon 200 centnarów. W środku drogi zawsze przechodzą obok siebie dwa wagony, z których jeden idzie pod górę, a drugi na dół.

Wycieczka na Kahlenberg rzeczywiście zaliczyć trzeba do jednej z przyjemniejszych w okolicy Wiednia. Z wybrzeża Franciszka Józefa (*Franz-Joseph-Quai*), prawie w samym środku miasta nad kanałem leżącego, statek parowy odchodzi co pół godziny w górę rzeki i po godzinnej przejażdżce po Dunaju, wysiedlony z kanału, minawszy Nussdorf, przybija do prawego brzegu, z kąd kilka zaledwie kroków jest do banhofu drogi drucianej. Tam najlepiej jest zaopatrzyć się w bilet 3 klasy, gdyż ztąd tylko można wszystko widzieć; przedziały 1-ej i 2-ej klasy są umieszczone pod 3-a i nie są tak korzystne pod względem widoku.

Po przybyciu na górę i obejrzeniu machiny parowej, jedni udają się na sam wierzchołek Kahlenbergu do klasztoru, inni zadawalniają się widokiem, jaki przedstawia się z tej wysokości, do której droga druciana dochodzi, co wreszcie jest wystarczające, i w miejscowej restauracji czekają sygnału do zjazdu na dół.

WYKAZ BIBLIOGRAFICZNY

książek wydanych w Warszawie oddnia 19 (31) sierpnia do 1 (13) września 1873 roku.

W języku polskim:

Psycho-zoologia czyli nauka o zmysłowości i rozwoju władz umysłowych u zwierząt, przez **Jakóba Lewandowskiego** Magistra nauk weterynaryjnych. W drukarni S. Orgelbranda synów.

Szósté zgromadzenie ogólne zwyczajne akcjonariuszów Drogi Żelaznej Warszawsko-Terespolskiej, odbyte dnia 2 (14) czerwca 1873. Druk *Wieku* (Jana Noskowskiego).

Towarzystwo Ubezpieczeń „Jakor” z kapitałem zakładowym pełnowypłaconym 2,500,000 rs. Tablice składek w dziale ubezpieczeń na życie. Druk Józefa Ungra.

Kalendarz Domowo-Gospodarski na rok zwyczajny 1874. (Rok piąty.) Nakładem i drukarni Keltera.

Przewodnik objaśniający Katedrzm mniejszy Lutra, przełożony z dzieła **Dra Jana Konrada Irmischera**, aprobowanego przez fakultet teologiczny w Erlandze, przez Gustawa Manitusa Pastora Waszawskiego. Wydanie drugie. Nakładem księgarni E. Wende i Spółki. Czcionkami *Gazety Lekarskiej*.

Modlitwy w czasie zaraźliwego powietrza. Druk J. Noskowskiego.

Pielgrzymka do Ziemi Świętej w roku 1872 odbyta i opisana przez **Jakóba Sawickiego**, mieszkańca osady Nowego Miasta w powiecie Płońskim. Drukami Aleksandra Pajewskiego (Cena kop. 30).

Na mogile. Powieść z niedalekiej przeszłości, napisana przez **Walerego Przyborskiego**. Drukami Aleksandra Pajewskiego. Nakładem wydawnictwa S. Czarnowskiego i Sp.

Warszawianin, Kalendarz Familijny na rok zwyczajny 1874. (Rok piąty.) Nakładem i drukarni Ch. Keltera.

Artykuł ten jest wzięty z N 191 z 1873 r. wychodzącego w Warszawie tygodnika „Wędrowiec”.

Hepworth Dixon. Nowa Ameryka, przekład przez Rozalię Boczańską. Tom II. Nakładem i drukiem redakcji *Przeglądu Tygodniowego*.

Adolf Bellot. Co ich rozdzieliło, w przekładzie polskim. Po-szyt I, II i III. Druk F. Krokoszyńskiego.

Pieśń o koronce Najświętszej Panny Marii. (Przełut z pieśni Jasnogórskich w Częstochowie), w drukarni *Gazety Anon-sowej*.

Przełut porządkowe fabryki w Żyrardowie. Druk Aleksandra Ginsa.

Ernest Legouvé. Dzieje moralne kobiet. (Pioniera z francuskiego Jadviga Trzcińska. Tom III. Nakładem i drukiem redakcji *Przeglądu Tygodniowego*.

Dodatek do mapy pocztowej podróży Królestwa Polskiego, nakładem księgarni i litografii J. Zinberga. Druk A. Ginsa.

Żyoty Świętej Tekli Panny i Męczenniczki, wraz z nabożeństwem do tejże Świętej. Druk Czerwńskiego i Spółki.

Popularne wydawnictwo Tygodnika *Przyroda i Przemysł*. Tomik I. Chemja przez **H. E. Rosea**, Prof. Chemji w Owens College w Manchester. Drukami Aleksandra Pajewskiego.

Droga Żelazna Warszawsko-Terespolska. Instrukcja użycia pę-tard jako sygnałów. Druk J. Noskowskiego.

Droga Żelazna Warszawsko-Terespolska. Instrukcja użycia i obsługi sygnałów dyskowych przy stacjach. Druk J. Noskowskiego.

Sprawozdanie z czynności i fundusów Arcy-Bractwa Nieustającej Adoracji Najświętszego Sakramentu i Instytucji Jalmu-żnicznej dla wstydzących się zbierać przy kościele S-go Kazimie-rza na Nowem-Mieście, przy którym egzystuje klasztor etatowy Zgromadzenia P.P. Sakramentek, za rok 1872/3. Na posiedze-niu ogólnem przez Seniora Arcy-Bractwa odczytane dnia 1 czer-wca 1873. Druk Czerwńskiego i Spółki.

Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda. (Mniejsza). Tom V, Zeszyt XXVIII. (Hetmański Szlak — Hory). Nakład, druk i własność S. Orgelbranda synów.

Pieśń o Świętej Barbarze Pannie i Męczennice. Przełut z pieśni Jasnogórskich w Częstochowie. Cena egzemplarza k. 5. W drukarni *Gazety Anon-sowej*.

Kalendarzyk miniatury na rok zwyczajny 1874. Cena kop. 5. Nakładem i drukiem Ch. Keltera.

Słownik Polsko-Rosyjski administracyjno-sądowo-techniczny, u-łożył **Florian Czepliński**. Po-szyt I. Wydanie drugie, zna-cznie powiększone, szczególnie pod względem prawnym. W dru-karni J. Goldmana.

O własnościach fizycznych powietrza (**Z Dr. J. Jeonnel'a**). Warszawa 1873. Nakładem i drukiem S. Orgelbranda synów.

T. B. Macaulaya. Dzieje Anglii. Tom IV. Od wstąpienia na tron Jakóba II. Skład główny u Gebethnera i Wolffa oraz w redakcji *Kosów*. Druk J. Bergera.

Krytyczny rozbiór operacji Warszawskiego Towarzystwa Ubez-pieczenia od ognia, oparty na faktach, przez **Nikodema Swiercz-kowskiego**. Wydanie pierwsze. Skład główny w księgarni Czarnowskiego i Spółki. Własność i nakład autora. Druk J. Noskow-skiego.

W języku niemieckim:
Statuten der Warschauer Actien-Gesellschaft zur Schuhwa-ren-Fabrikation (Allerhöchst genehmigt d. 30 März 1873). Druk von Johann Cotty.

H. G. Ollendorffa. Teoretyczno-praktyczna metoda nau-czenia się czytać, pisać i mówić po niemiecku w sześciu miesią-cach. Dzieło zupełnie nowe, przyjęte przez Radę Królewską u-niwersytetu we Francji do wykładow w kolegiach i wszystkich za-kladach naukowych, publicznych i prywatnych, obojęd płci, podług oryginalnej metody przelobione i do użytku Polaków zastosowane przez Bernarda Lesmana. Klucz. Wydanie trzecie starannie prze-jrzane, poprawione i powiększone. Nakładem Bernarda Lesmana wydawcy. Druk J. Goldmana.

W języku hebrajskim:
Tyfereš Israel, t. j. Piękność Izraela. Druk P. Lebenson.

Szałot Ustytow. Druk N. D. Zysberga.

Medresz Wajosa, t. j. Komentarz na dzieło Wajosa. Druk N. D. Zysberga.

Sefer Chorules, t. j. Kabaly. Druk N. D. Zysberga.

p. o. Redaktora Henryk Bartsch.

PRZEWODNIK WARSZAWSKI.

Warszawa
dnia 6 (18) września.

Widowiska.

WIELKI TEATR. — Dziś, we czwartek, opera w 4 aktach, **Faust**. — Początek o godzinie 7 i pół. — **Jutro**, w piątek, opera **Ernani**.

TEATR LETNI W OGRÓDZIE SASKIM. — Dziś, we czwartek, komedia w 2-ach aktach, **Przebudzenie się Iwa**, — komedia ze śpiewkami w 1 akcie, **Grzeszki babuni**. — Początek o go-dzinie 7 i pół. — **Wczoraj**, było osób 452.

WYSTAWA TOWARZYSTWA ZACHĘTY SZTUK PIĘ-KNYCH. — Otwarta codziennie, od godziny 11-ej rano do go-dziny 5-ej po południu, w gmachu obok kościoła św. Anny. — Wejście do osoby w dniu powszednim kop. 15; — w niedziele i święta kop. 5.

GABINET ZOOLOGICZNY (w gmachu uniwersytetu war-szawskiego). — Otwarty w niedziele bezpłatnie.

POCIĄGI NA DROGACH ŻELAZNYCH.

Warszawsko-Petersburska.

Wychodzą (z Pragi):
Pociąg pociągowy o godzinie 10 minut 30 wieczór.
Pociąg pasażerski o godz. 10 min. 30 rano.

Przychodzą (na Pragę): o godz. 4 min. 50 z rana i o godz. 8 min. 40 wieczór.

(Godziny na tej drodze wskazane są podług czasu petersburg-skiego, wcześniejszego o minut 37 od czasu warszawskiego).

Warszawsko-Wiedeńska.

Wychodzą z Warszawy:
Pociąg kurierski (klasa 1 i 2) o godzinie 10 wieczór.
Pociąg pociągowy (klasa 1 i 2) o godz. 7 min. 18 rano.
Pociąg pasażerski (4-ry klasy) o godz. 10 min. 20 rano.
Pociąg osobowy (4-ry klasy) o godz. 6 min. 5 po południu (dochodzi tylko do Petrokowa).

Do Łodzi dojeżdża się z Warszawy pociągami: pociągami o godzinie 7 min. 18 z rana i osobowym o godz. 11 min. 20 z rana.

Przychodzą do Warszawy:
Kurierski o godz. 6 min. 5 z rana.
Pociąg pasażerski o godz. 8 min. 18 wieczorem.

Pasażerski o godz. 5 min. 19 po południu.
Miejscowy (z Petrokowa) o godz. 9 min. 58 z rana.

Warszawsko-Bydgoska.

Wychodzą z Warszawy:
Pociąg kurierski (klasa 1 i 2) o godz. 3 po południu.
Pociąg osobowy (4-ry klasy) o godz. 6 min. 40 rano.
Pociąg osobowy - miejscowy (4-ry klasy) o godz. 6 min. 5 po południu (tylko do Kutna).

Przychodzą do Warszawy:
Kurierski o godz. 1 min. 55 po południu.
Osobowy o godz. 9 min. 20 wieczorem.
Miejscowy o godz. 9 min. 58 z rana.

Do Cieszcina dojeżdża się z Warszawy pociągami: ku-rjerskim i pociągami.

Warszawsko-Terespolska.

Wychodzą (z Pragi):
Pociąg kurierski o godz. 7 min. 16 rano.
Pociąg pociągowy o godz. 4 min. 8 po południu.

Przychodzą (na Pragę): o godz. 1 min. 9 i o godz. 5 min. 6 po południu.

W dniu 5 (17) bież. min. i roku, chorych w 8-min cywilnych szpitalach: przybyło 71, wyzdrowiało 70, umarło 3, pozostało 1559 (mężczyzn 737, kobiet 822), z nich w szpitalu starozakonnych mężczyzn 115, kobiet 113.

Przyjechali: — Jeneral-major *Lachnicki*, z Lachnowa; rzeczywisty radca stanu *Minkiewicz*, z Tyflisu.

Wyjechali: — Jeneral-adjudant *Minkiewicz*, do Wyko-wyszek; — Jeneral-lejtnant *Egger*, do Lublina; — rzeczywisty radca stanu *Frybes*, do Radomia.

Cena okowity dnia 5 (17) września.

wiadro od rs. garniec od rs.
Hurtowa składowa 5.88, 7—6.94,
Pojedyncza szynkarska 2.24—2.26,
Stosunek garnca do wiadra 100:307 1/4. (G. H.)

Ceny Targowe.

dnia 5 (17) Września 1873 roku.

RODZAJ PRODUKTÓW	Czwart	Korzec od — do	
		Rsr. kop.	Ruble sr. i kopiejki
Pszemica 242 funtów smol. i ordyn.	14 76	8 25	9 22 1/2
" " " " " " " " " " " "	15 20	9 45	9 50
" " " " " " " " " " " "	10 8	5 50	6 39
Jęczmień 2 i 4-ro rzędowy	7 44	4 50	4 55
Owies	5 28	3 10	3 30
Gryka	—	—	—
Rzepak zimowy	—	—	—
Rzepak raps zimowy	—	—	—
Siemie linae	—	—	—
Groch polny	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Fasola	—	—	—
Kasza jaglana	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Mąka parowa pszenna 000 pd	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Jarzyny: Kartofle	—	1 50	1 80
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Okrasa: Masło świeże funt	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Olej rzepakowy	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Śledzie szkockie beczka	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Siano pud	—	35	40
Słoma	—	25	27 1/2
Drzewo opałowe twarde sążeń kub.	—	—	—
" " " " " " " " " " " "	—	—	—
Olej skalny funt	—	—	—
Dozwoły: Osia, Kojęta i Wisła	—	—	—
Pszemica 650, żyta 900, jęczmienia 2000, owsa 400 korcy.	—	—	—

KURS GIELDY WARSZAWSKIEJ

dnia 5 (18) Września 1873 roku.

W e k s l e .	Żądano		Płacono.
	Rs.	K. i R.	
Berlin . . . . . 100 Tal.	2 m.	110 32 1/2	110 2 1/2
Gdańsk . . . . . " " " " " "	8 d.	110 25	109 95
Hamburg . . . . . 300 Bk.	2 m.	110 17 1/2	—
London . . . . . 1 Fl. Sater.	3 m.	7 39 1/2	—
Paryż . . . . . 300 Frank.	10 d.	98 5	87
Wiedeń . . . . . 150 Zł. W. A.	2 m.	98 10	97 85
Petersburg . . . . . 100 Rsr.	3 m.	98 50	98 25
Moskwa . . . . . " " " " " "	1 m.	—	—

Akcje i Obligacje Kolei Żelaznych.

Akcje Głównego Towarzystwa Rosyjskiego drog żelaznych rs. 125 . . . . . 141 —

Obligacje Głw. Tow. Ros. drog żelaznych po franków 2,000 za rs. 100 . . . . . 95 25

Akcje drogi żelaznej Warsz.-Wied. za sztukę 73 72 50

Obligacje drogi żelaz. Warsz.-Wied. po 500 fr. 76 50

Akcje drogi żelaznej Warsz.-Teresp. za rs. 100 . . . . . 113 75

Obligacje drogi żelaz. Warsz.-Terespolskiej 104 50

Akcje banku handl. w Warszawie po 250 rs. 96

Akcje banku handlowego w Łodzi po 100 rs. 96

Akcje banku dyskontowego w Warszawie za sztukę rs. 250 250

Akcje Warsz. Towarz. Ubezp. od ognia za sztukę z wpłatą rs. 125 125

Akcje Towarz. Łazienek i Łazien. rs. 500 123

OGŁOSZENIA RZĄDOWE.

UWADOMIENIA I PRZYWILEJE
ЗАЯВЛЕНИЯ И ПРИВИЛЕГИИ

N. D. 5118. Komisja Rządowa

Sprawiedliwości.

Podaje do wiadomości osób interesowanych, że na zasadzie otrzymanej w drodze urzędowej wiadomości, o śmierci Leona syna Jakóba Taraszkiewicza, zięcia do wojska w d. 23 Kwietnia 1855 r. z m. Warszawy pochodzącego, zmarłego w d. 13 Stycznia r. b. w m. Twierze, poleconemu zostało Prokuratorowi przy Trybunale Cywilnym w Warszawie, postąpienie w duchu art. 94 K. C. P.

Warszawa d. 3 (15) Września 1873 r.

Naczelnik Wydziału, L. Krośnicki.

OTWARCIE SPADKOWE,
ОТКРЫТИЕ НАСЛЕДСТВЪ.

N. D. 3445. Rejent Kancelarii Ziemskiej

Po śmierci: 1) Karola Fuksa wierzyciela sumy a. r. 2069 k. 68 cystem wpisem i b) r. 620 k. 70, r. 150 z procentem r. 42, r. 450 z procentem r. 123 k. 75 przez ostrzeżenie sposobem zastrzeżenia, na prawie wiczyściej dzierżawy gruntu w dziale III wykazu dóbr Muchlina A. z okręgu Warszawskiego pod Nr. 12 dla Jana Ulbrichta zapisanego, ubezpieczonych, 2) Karola Knor współwłaściciela nieruchomości w osadzie Stawiszyn pod Nr. 103 położonych, 3) Marjanny Języs, 4) Wiktorji Malanowskiej, o budów współwłaścicieli sumy r. 624 na prawie propinacji w dziale III wykazu pod Nr. 1 wykazu hipotecznego dóbr Oleńskich z okręgu Warszawskiego stojących ubezpieczonych, 5) Władysława Stopierzyńskiego właściciela nieruchomości we wsi Tyńcu pod Kaliszem pod Nr. 27 i 28 położonych, oraz wierzyciela sumy a. r. 496 k. 53 b) r. 2838 k. 89 na do brach Czerwiec z okręgu Wieluńskiego w dziale IV pod Nr. 324 i 325 ad a ubezpieczonych, do których przysługują jest warunek w dziale III pod Nr. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Warszawa d. 3 (15) Września 1873 r.

Naczelnik Wydziału, L. Krośnicki.

Po śmierci: 1) Karola Fuksa wierzyciela sumy a. r. 2069 k. 68 cystem wpisem i b) r. 620 k. 70, r. 150 z procentem r. 42, r. 450 z procentem r. 123 k. 75 przez ostrzeżenie sposobem zastrzeżenia, na prawie wiczyściej dzierżawy gruntu w dziale III wykazu dóbr Muchlina A. z okręgu Warszawskiego pod Nr. 12 dla Jana Ulbrichta zapisanego, ubezpieczonych, 2) Karola Knor współwłaściciela nieruchomości w osadzie Stawiszyn pod Nr. 103 położonych, 3) Marjanny Języs, 4) Wiktorji Malanowskiej, o budów współwłaścicieli sumy r. 624 na prawie propinacji w dziale III wykazu pod Nr. 1 wykazu hipotecznego dóbr Oleńskich z okręgu Warszawskiego stojących ubezpieczonych, 5) Władysława Stopierzyńskiego właściciela nieruchomości we wsi Tyńcu pod Kaliszem pod Nr. 27 i 28 położonych, oraz wierzyciela sumy a. r. 496 k. 53 b) r. 2838 k. 89 na do brach Czerwiec z okręgu Wieluńskiego w dziale IV pod Nr. 324 i 325 ad a ubezpieczonych, do których przysługują jest warunek w dziale III pod Nr. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Warszawa d. 3 (15) Września 1873 r.

Naczelnik Wydziału, L. Krośnicki.

Po śmierci: 1) Karola Fuksa wierzyciela sumy a. r. 2069 k. 68 cystem wpisem i b) r. 620 k. 70, r. 150 z procentem r. 42, r. 450 z procentem r. 123 k. 75 przez ostrzeżenie sposobem zastrzeżenia, na prawie wiczyściej dzierżawy gruntu w dziale III wykazu dóbr Muchlina A. z okręgu Warszawskiego pod Nr. 12 dla Jana Ulbrichta zapisanego, ubezpieczonych, 2) Karola Knor współwłaściciela nieruchomości w osadzie Stawiszyn pod Nr. 103 położonych, 3) Marjanny Języs, 4) Wiktorji Malanowskiej, o budów współwłaścicieli sumy r. 624 na prawie propinacji w dziale III wykazu pod Nr. 1 wykazu hipotecznego dóbr Oleńskich z okręgu Warszawskiego stojących ubezpieczonych, 5) Władysława Stopierzyńskiego właściciela nieruchomości we wsi Tyńcu pod Kaliszem pod Nr. 27 i 28 położonych, oraz wierzyciela sumy a. r. 496 k. 53 b) r. 2838 k. 89 na do brach Czerwiec z okręgu Wieluńskiego w dziale IV pod Nr. 324 i 325 ad a ubezpieczonych, do których przysługują jest warunek w dziale III pod Nr. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 17